

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาจะนำเสนอสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังหัวข้อต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การศึกษา
2. สมมติฐานการศึกษา
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการศึกษา
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามขนาดของหมู่บ้าน (SML)
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการศึกษา

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนที่บรรลุนิติภาวะ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 19 หมู่บ้าน 1,769 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้แทนครัวเรือนที่บรรลุนิติภาวะ และสามารถให้ข้อมูลได้ จำนวน 19 หมู่บ้าน ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามานะ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 326 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขอบเขตการศึกษา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและชื่อของหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยผู้ศึกษากำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จำนวน 326 ฉบับ ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เพื่อคำนวณค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบสมมุติฐาน ได้แก่ *F-test* (One-way ANOVA)

สรุปผล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 326 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56.13 เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 43.87

อายุ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 40 - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.06 รองลงมาอายุ 30 - 39 ปี คิดเป็น ร้อยละ 29.75 อายุ 50 - 59 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.17 อายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.35 และอายุ 20 - 29 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.67

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 36.51 รองลงมามีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 29.14 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 23.31 ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 8.59 และระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.45

ขนาดของหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านขนาดเล็ก (S) คิดเป็นร้อยละ 58.90 รองลงมาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านขนาดกลาง (M) คิดเป็นร้อยละ 28.22 และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านขนาดใหญ่ (L) คิดเป็นร้อยละ 12.88

2. วิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.23$) ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.23$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.21$) และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.18$)

3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการพัฒนาตามศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามขนาดของหมู่บ้านแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4.1.1 ประชาชนขาดความรู้และความเข้าใจโครงการจึงมีผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จึงควรวหาวิธีการเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

4.1.2 ในการจัดทำประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้เสนอปัญหาความต้องการ และคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินการควรให้ดำเนินการเป็นไปตามความสมัครใจของประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ

4.1.3 การตัดสินใจในการใช้งบประมาณไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการส่วนราชการที่รับผิดชอบจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและให้คำแนะนำ

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4.2.1 ควรมีการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน

4.2.2 มีความเร่งรีบให้ดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งศักยภาพในการดำเนินงานของแต่ละหมู่บ้านแตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานในบางครั้งไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้

4.2.3 การจัดทำโครงการเพื่อเสนอของบประมาณ ควรเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงโครงการให้มีความเป็นไปได้มากที่สุด

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4.3.1 กลุ่มคนเฉพาะกลุ่มได้รับผลประโยชน์ ผลประโยชน์ไม่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม จึงควรมีมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบ

4.3.2 ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้คณะกรรมการรวมทั้งประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินโครงการ การร่วมรับผิดชอบ รวมถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการ

4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา

4.4.1 ควรมีการชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน และเปิดเผยข้อมูลให้สามารถตรวจสอบได้

4.4.2 ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพการประสานงานระหว่างหมู่บ้าน ฝ่ายปกครอง สถาบันการเงินและสถาบันการศึกษา ในการเข้ามาควบคุม ตรวจสอบและร่วมแก้ไขปัญหา

4.4.3 ควรมีการกำกับ ดูแล ติดตามผลการดำเนินงานของโครงการว่า สำเร็จ หรือล้มเหลว และค้นหาสาเหตุของการล้มเหลวพร้อมแจ้งให้ประชาชนทราบ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้นำมา อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบล ลาดพัฒนาอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมือง มหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) ผลการศึกษา ดังกล่าวจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จะเห็นว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ท่านมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหามือของหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ท่าน มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านในที่ประชุมประชาคม

ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ท่าน ได้รับความสะดวกสบายจากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและ ชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ระดับการมีส่วนร่วม น้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น โครงการที่ต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้านและ ชุมชนเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาส่วนรวม และพัฒนาท้องถิ่นด้วย ตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยประชาชนเป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการ กำหนดรูปแบบการดำเนินงาน บริหารจัดการ จัดลำดับ ความสำคัญ ความเร่งด่วนของปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและ คุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจในการกระทำโดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ) ในการแก้ไขปัญหาของส่วนรวมร่วมกัน ที่ทุกส่วนทุก ฝ่าย ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนต่างยอมรับและร่วมกันอย่างมีฉันทานุมัติ ทั้งนี้ส่วนราชการที่ รับผิดชอบได้นำแนวทางดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อเปิด โอกาสและ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้การดำเนิน โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) สะท้อนและ ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนมากที่สุด แต่ใน ขณะเดียวกัน วัฒนธรรมสังคมไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าแสดงออกและไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับ โครงการของทางราชการ เพราะจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีปัญหาในภายหลัง อีกทั้งอาจ เนื่องมาจากประชาชนไม่ชอบรูปแบบที่เป็นทางการ ดังนั้นส่วนราชการที่รับผิดชอบควรต้อง ปรับรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้การออกไปพบปะกับประชาชน หรือใช้เวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นให้มากขึ้น รวมทั้งมีบทบาท เข้ามาให้ความรู้ และชี้แจงแนวทางการดำเนินโครงการ ที่เน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการด้วยตนเอง เพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ถูกต้องตรงตามความต้องการและ โครงการเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัด มหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง

ซึ่งผลการศึกษที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องยศ ปรีดี (2542 : 84-87) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของภักจิรา ปกป้อง (2546 : 76-81) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยได้ศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการร่วมตรวจสอบ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของน้ำฝน สมศรีนวล (2547 : 68-73) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจการสาธารณะ ด้านโครงสร้างพื้นฐานเขตพื้นที่อำเภอนางรอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับบุญเทียน จันสุข (2548 : 96-99) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลกมลาไสย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของนพดล ขริยะกุล (2542 : 65-69) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า คณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูงและไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมบุญ กนกหงส์ (2544 : 84-91) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรในชุมชนโดยรวมเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบทางสถิติ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามขนาดของหมู่บ้านแตกต่างกันพบว่า

หมู่บ้านขนาดเล็ก (S) ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

หมู่บ้านขนาดกลาง (M) ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

หมู่บ้านขนาดใหญ่ (L) ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนราชการที่รับผิดชอบได้เปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ประกอบกับหลักเกณฑ์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการไม่ได้แบ่งแยก เพศ อายุ อาชีพ หรือขนาดของหมู่บ้าน/ชุมชน แต่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน แต่จะแตกต่างกันก็ตรงที่หลักเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งยึดตามขนาดของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปใช้บริหารจัดการในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งหลักเกณฑ์ ขั้นตอนในการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยส่วนกลาง คือ “รัฐบาล” ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งหากมองถึงหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้วหากรูปแบบการดำเนินโครงการมีลักษณะฐานอำนาจจากบนสู่ล่าง (Top-down) นั้นหมายถึงรัฐบาลจะกำหนดนโยบายโดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนจะน้อย ดังนั้นรูปแบบการดำเนินงานภายใต้

โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงต้องการเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด จึงได้นำหลักการกำหนดนโยบายจากล่างสู่บน (Bottom-up) โดยการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อสร้างแผนที่เกิดจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยคนในชุมชนร่วมค้นหาสาเหตุ-คิด-ทำ-รับประโยชน์จากแผนที่สร้างขึ้น โดยรัฐบาลมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและคอยสนับสนุน

จากเหตุผลที่กล่าวมาอาจทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษานโยบายของบุญเทียน จันสุข (2548 : 96-99) ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีความแตกต่างกันเรื่องเพศ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของเทศบาล โดยรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรินดา ธิรศิลาเวทย์ (2550 : 74-77) ได้วิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษานโยบายของกตจิรา ปกป้อง (2546 : 76-81) ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษา และอาชีพจะมีความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3.1 ประชาชนขาดความรู้และความเข้าใจโครงการจึงมีผลในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ จึงควรวางวิธีการเพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและรับทราบถึงบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมโครงการอย่างชัดเจน

3.3 กลุ่มคนเฉพาะกลุ่มได้รับผลประโยชน์ ผลประโยชน์ไม่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม จึงควรมีมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบ

3.4 ควรมีการชี้แจงการใช้จ่ายงบประมาณที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน และเปิดเผยข้อมูลให้สามารถตรวจสอบได้

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน และชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกือบทุกขั้นตอน แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานที่รับผิดชอบมีอยู่ด้วยกันหลายหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน การดำเนินงานในบางครั้งยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งงบประมาณในการดำเนินงานที่มีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะขั้นตอนการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันในระดับหมู่บ้าน ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการจัดการ อีกทั้งประชาชนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจเข้ารับฟังเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชน คือ ผู้นำหมู่บ้าน ซึ่งในบางครั้งอาจเกิดข้อผิดพลาดในระหว่างการสื่อสารของผู้นำหมู่บ้านกับประชาชน หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบจึงควรทำความเข้าใจกับผู้นำหมู่บ้านให้ชัดเจนถึงขั้นตอนวิธีการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินโครงการเกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตพื้นที่ตำบลลาดพัฒนา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 ระดับอำเภอควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ เข้ามามีส่วนร่วม โดยแนะนำข้อปฏิบัติให้แก่คณะทำงานหมู่บ้านในการกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อบริหารโครงการให้เป็นไปตามแนวทางดำเนินการที่กำหนด โดยเฉพาะในด้านการเบิกจ่ายเงิน การจัดทำบัญชี

1.2 หน่วยงานระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด ควรจัดทำจุดสารหรือวารสารหรือคู่มือโครงการ ให้สามารถเอื้ออำนวยต่อความรู้ ความเข้าใจและง่ายต่อ

การปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่ให้กับหมู่บ้านในการดำเนินโครงการ รวมทั้งการจัดหาตัวอย่างที่ปฏิบัติจริงของขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดทำบัญชี การเบิกจ่าย เพื่อให้คณะกรรมการของหมู่บ้านได้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันการผิดพลาด

1.3 อำเภอกควรให้ข้าราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมชี้แจงให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการโครงการ

1.4 อำเภอกควรมีกระบวนการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้องและป้องกันการทุจริตที่อาจจะเกิดขึ้น

1.5 ควรแนะนำให้ประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันดูแลโครงการที่ได้จัดทำอย่างต่อเนื่องหลังจากที่ได้สิ้นสุดงบประมาณแล้ว โดยอาจจะขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือประชาชนร่วมกันบริจาค เพื่อใช้ในการซ่อมแซมหรือปรับปรุงโครงการ

1.6 ควรส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้าน มีการศึกษาดูงานจากหมู่บ้าน SML ดีเด่น เพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน พัฒนาหมู่บ้านของตนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัย สาเหตุ และอุปสรรค ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะความต้องการ และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ครอบคลุม กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง